

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20101 2500 EC Den Haag

LTO Nederland

DEN HAAG

Ministerie van Economische Zaken

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV Den Haag

Postadres

Postbus 20101
2500 EC Den Haag

Datum 07 JUL 2010

Betreft Mededinging en maatschappelijk verantwoord ondernemen

Geachte heer M_s,

Ons kenmerk
EZ / 10097179

Per brief van 13 januari 2010 hebt u mijn aandacht gevraagd voor het vraagstuk van mededinging en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Op 17 maart jl. hebben vertegenwoordigers van LTO Nederland uw brief toegelicht in een gesprek met ambtenaren van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en van mijn ministerie. Naar aanleiding hiervan deel ik u, mede namens mijn ambtgenoot van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, het volgende mee.

Ik juich het toe dat LTO Nederland, zoals u in uw brief schrijft, inzet op duurzaam produceren en de nadruk legt bij de eigen verantwoordelijkheid van marktpartijen om te komen tot maatschappelijk ondernemen. Ook ben ik het met LTO Nederland eens dat de primaire sector een essentiële schakel is in de totale voortbrengingsketen van levens- en genotmiddelen.

In uw brief vraagt u het kabinet echter zich in zetten voor het opheffen van de belemmeringen in de nationale en internationale mededingingswetgeving voor onder andere vormen van samenwerking in de keten die zowel duurzaam als maatschappelijk verantwoord zijn, producentenorganisaties die willen inspelen op consumentenwensen en afspraken over margeverdeling in de keten. Ter toelichting van dit verzoek hebben vertegenwoordigers van LTO Nederland gewezen op de in Bijlage II bij uw brief genoemde kosten van landschapsbeheer, vaccinatie van dieren, dierenwelzijn, huisvesting van varkens, diergezondheid, klimaatbeleid, milieueisen, biodiversiteit en certificering. Deze kosten zouden niet in de prijzen kunnen worden doorberekend.

Uit uw verzoek om meer ruimte voor samenwerkingsvormen, de in Bijlage II genoemde kosten en de gegeven toelichting maak ik op dat het uw bedoeling is dat ondernemers die kosten collectief mogen doorberekenen. Op dit punt verschil ik met u van mening.

Uitgangspunt van het mededingingsbeleid is dat ondernemingen individueel hun marktgedrag bepalen. Dit betekent dat zij ieder zelfstandig de keuze maken of zij hun kosten ten laste van de winst brengen dan wel of zij deze aan hun afnemers doorberekenen en, indien zij dit laatste besluiten, zelfstandig bepalen met welk

bedrag zij hun prijzen verhogen. Al zouden de kosten waarop u in uw brief doelt verbonden zijn aan overheidsmaatregelen op het gebied van maatschappelijk ondernemen, zoals u stelt, dan doet dat aan dit uitgangspunt niets af. Het zijn kosten die alle landbouwondernemers maken, evenals bijvoorbeeld arbeidskosten of kosten van de overige productiefactoren, waarvoor ook geldt dat ondernemers zelfstandig bepalen of en zo ja in hoeverre zij die in hun prijzen doorberekenen. Het gemeenschappelijk vaststellen van prijsverhogingen ter dekking van bepaalde kosten komt neer op het onderling bepalen van een onderdeel van de verkoopprijs, wat verboden is door het nationale en, indien sprake is van interstatelijke werking, het Europese kartelverbod.

Voor mededingingsafspraken die onder het nationale of Europese kartelverbod vallen is slechts ruimte, indien zij voldoen aan alle voorwaarden van de algemene vrijstellingsmogelijkheid van de Mededingingswet respectievelijk van de Europese mededingingsregels. Het collectief doorberekenen van kosten lijkt in ieder geval niet te voldoen aan de vrijstellingsvoorwaarde dat een billijk aandeel van de voordelen van een mededingingsafpraak ten goede dient te komen aan de afnemers.

Dit neemt niet weg dat ik begrip heb voor de door u gesignaleerde druk uit de markt. De Nederlandse en de Europese algemene mededingingsregels bieden echter de nodige ruimte voor samenwerkingsvormen die de concurrentie niet of in mindere mate beperken dan prijsafspraken. Niet alle samenwerkingsvormen of afspraken zijn verboden, bijvoorbeeld indien ondernemingen de mededinging niet 'merkbaar' beperken. Naast de genoemde algemene vrijstellingsmogelijkheid gelden voor specialisatieovereenkomsten, voor onderzoek- en ontwikkelingsovereenkomsten en voor verticale afspraken, onder bepaalde voorwaarden, specifieke vrijstellingen.

Bovendien bestaat er naast de algemene mededingingsregels voor de landbouwsector een specifiek mededingingsregime. Voor de coöperatieve rechtsvorm van een ondernemersorganisatie geldt dat de strekking daarvan op zichzelf niet mededingingsbeperkend is, omdat die rechtsvorm van belang is als factor voor de modernisering en rationalisatie van de landbouwsector en voor de efficiëntie van ondernemingen. Voorwaarde is wel dat de beperkingen voor de leden niet verder gaan dan noodzakelijk is voor de continuïteit en de goede werking van de producentenorganisatie in het licht van de marktordening.

Daarnaast bevat het specifieke mededingingsregime voor de landbouwsector uitzonderingen voor overeenkomsten, besluiten of gedragingen die een wezenlijk bestanddeel uitmaken van een nationale marktorganisatie of die vereist zijn voor de verwezenlijking van de landbouwdoelstellingen van het VWEU.

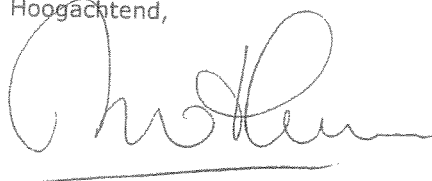
Met name is het kartelverbod niet van toepassing op overeenkomsten, besluiten of gedragingen van landbouwendernemers, verenigingen van landbouwendernemers of verenigingen van deze verenigingen binnen één EU-lidstaat, voor zover deze niet verplichten een bepaalde prijs toe te passen, de mededinging niet uitsluiten en de landbouwdoelstellingen niet in gevaar brengen. De algemene mededingingsregels en het specifieke mededingingsregime voor de landbouwsector bieden landbouwendernemers de mogelijkheid bij toenemende marktwerking het aanbod te bundelen om tegenwicht te kunnen bieden aan de inkoopmacht van afnemers.

Ook is van belang dat op Europees niveau het functioneren van de voedselketen onderwerp van studie en overleg is als vervolg op de mededeling van de Europese Commissie van 29 oktober 2009 en de conclusies van het voorzitterschap dienaangaande zoals aanvaard door de Landbouw- en Visserijraad. De relatie tussen het algemene mededingingsbeleid en de gemeenschappelijke marktordening zal daarbij ook aan de orde komen.

In hoeverre concrete samenwerkingsvormen zijn toegestaan onder de Nederlandse en Europese algemene mededingingsregels hangt af van de inhoud van de afzonderlijke samenwerkingsvormen en de marktsituatie per geval. Wat de Mededingingswet betreft is dit ter beoordeling aan de NMa en wat de Europese mededingingsregels betreft ter beoordeling aan de NMa of de Europese Commissie. Over de toepasselijkheid van de genoemde uitzonderingen voor de landbouwsector van het Europese kartelverbod is bij uitsluiting de Europese Commissie bevoegd om te oordelen.

Bovengenoemde mogelijkheden bieden naar mijn mening voldoende ruimte om innovatie samenwerkingsvormen aan te gaan. Voor een verdere uitbreiding van die mogelijkheden zie ik daarom geen aanleiding, nog afgezien van het feit dat een dergelijke uitbreiding in zowel in de Nederlandse als de Europese mededingingsregels een grondslag ontbeert.

Hoogachtend,

Maria J.A. van der Hoeven
Minister van Economische Zaken